

Landskap Bahasa dan Sastera Arab-Melayu

Penyunting:

Suhaila Zulaini @ Hj. Ahmad¹, Lily Hanefarezan Asbullah²,
Kaseh Abu Bakar³

Email:

suzail@ukm.edu.my¹, lilyhane@ukm.edu.my², kaseh@ukm.edu.my³

Abstrak: Syukur ke hadrat Allah SWT kerana dengan izin-Nya, buku ini dapat diterbitkan. Buku Landskap Bahasa dan Sastera Arab-Melayu ini merupakan kompilasi daripada penulisan bab dalam buku daripada barisan pensyarah akademik di Pusat Kajian Bahasa Arab dan Tamadun Islam, Fakulti Pengajian Islam, Universiti Kebangsaan Malaysia. Buku ini memfokuskan kepada hubungan dan pengaruh bahasa Arab dan bahasa Melayu dalam konteks sastera dan linguistik. Peranan terjemahan tidak dapat dinafikan dalam memahami dan berkomunikasi antara bahasa Arab dan bahasa Melayu. Hal ini membolehkan individu daripada latar belakang yang berbeza berinteraksi, berkongsi pengetahuan dan memahami budaya satu sama lain. Buku ini mengandungi 12 bab yang meliputi penjelasan mengenai beberapa aspek penting yang diketengahkan seperti peranan terjemahan, kesantuan bahasa, terjemahan Arab-Melayu, balaghah, pembelajaran kosa kata bahasa Arab, sastera Arab, adat dan budaya. Tidak ketinggalan, aspek psikologi dalam pembelajaran bahasa Arab turut dikupas dalam buku ini. Semoga penerbitan buku ini dapat memberi maklumat yang bernilai berkaitan dengan isu dan trend perkembangan bahasa Arab masa kini di Malaysia, khususnya kepada pensyarah, guru, pelajar serta pencinta bahasa Arab yang berminat ingin mengetahui gambaran umum dalam konteks bahasa dan sastera Arab di Malaysia.

Kata Kunci: Sastera Arab-Melayu, landskap bahasa, penterjemahan, linguistik, budaya Islam

شيء هيتتم سوده ذاتس كذا
هوحن تولان ك بوسي
سرتيوش دشمن كدچشن
ن داوان كسريغ بر كوكولان
سلاو مكر دالم هاتيكام
ستيا وان ريندو قديم

الواقعة أنني
كماء نزاله
طعنة
مالك

المفتم
مستسلم
وب مقوم

LANDSKAP BAHASA

dan Sastera Arab - Melayu

Penyunting
SUHAILA ZAILANI @ HJ. AHMAD
LILY HANEFAREZAN ASBULAH
KASEH ABU BAKAR

Penerbit
UTHM

كاللاو مندوڤ هيتم سوده داتس كڤالا
جاغن لارڠ هوچن تورون ك بومي
كاللاو اغين برتيوف دغن كنچنڠ
جاغن لارڠ داون داون كريڠ بركونولن
كاللاو سپومو سلالو مكر دالم هاتيكو
جاغن لارڠ كو تنڠ ستيا دان ريندو قڤمو

يخبرك من سرمد الواقعة أنني
ومدجج كره الكماة نزاله
جادت يداي له بعاجل طعنة
هلا سألت الخيل يا ابنة مالك

LANDSKAP BAHASA dan Sastera Arab - Melayu

كاللاو مندوغ هيتم سوده داتس كفاللا
جاغن لارغ هوغن تورون ك بومي
كاللاو اغين برتيوف دغن كنچغن
جاغن لارغ داون داون كريغ بركونلان
كاللاو سپومو سلالو مكر دالم هاتيكو
جاغن لارغ كو تنقف ستيا دان ريندو قديمو

يضررك من سرمد الواقعة أنهي
ومدجج كره الكماة نزاله
جادت يداي له بعاجل طعنة
هلا سالت الضيل يا ابنة مالك

LANDSKAP BAHASA dan Sastera Arab - Melayu

Penyunting
SUHAILA ZAILANI @ HJ. AHMAD
LILY HANEFAREZAN ASBULAH
KASEH ABU BAKAR

**Penerbit
UTHM
2024**

© Penerbit UTHM
Cetakan Pertama 2024

Hak cipta terpelihara. Menghasilkan semula mana-mana artikel, ilustrasi dan kandungan buku ini dalam apa jua bentuk elektronik, mekanikal fotokopi, rakaman atau apa-apa bentuk tanpa kebenaran bertulis terlebih dahulu daripada Pejabat Penerbit Universiti Tun Hussein Onn Malaysia, Parit Raja, Batu Pahat, Johor adalah dilarang. Mana-mana rundingan tertakluk kepada pengiraan royalti dan honorarium.

Perpustakaan Negara Malaysia

Penyunting: Suhaila Zailani @ Hj. Ahmad, Lily Hanefarezan Asbullah, Kaseh Abu Bakar

ISBN: 978-629-490-026-4

Diterbitkan dan dicetak oleh:

Penerbit UTHM
Universiti Tun Hussein Onn Malaysia
86400 Parit Raja,
Batu Pahat, Johor
No. Tel: 07-453 8698 / 8529
No. Faks: 07-453 6145

Laman web: <http://penerbit.uthm.edu.my>
E-mel: pt@uthm.edu.my
<http://e-bookstore.uthm.edu.my>

Penerbit UTHM adalah anggota
Majlis Penerbitan Ilmiah Malaysia
(MAPIM)

Data Pengkatalogan-dalam-Penerbitan
Perpustakaan Negara Malaysia
Rekod katalog untuk buku ini boleh didapati
dari Perpustakaan Negara Malaysia
ISBN 978-629-490-026-4

Senarai

..... Penyumbang.....

1. SUHAILA ZAILANI @ HJ. AHMAD (PENYUNTING), PhD, Pensyarah Kanan di Pusat Kajian Bahasa Arab dan Tamadun Islam, Fakulti Pengajian Islam, Universiti Kebangsaan Malaysia. Beliau mengkhusus dalam bidang Terjemahan Arab-Melayu dan Sociolinguistik dalam Penterjemahan.
2. LILY HANEFAREZAN ASBULAH (PENYUNTING), PhD, Pensyarah Kanan di Pusat Kajian Bahasa Arab dan Tamadun Islam, Fakulti Pengajian Islam, Universiti Kebangsaan Malaysia. Beliau mengkhusus dalam bidang Linguistik Arab, Pengujian Bahasa (Pengukuran dan Penilaian dalam Sains Sosial) dan Teknologi Instruksional.
3. KASEH ABU BAKAR, PhD, Profesor Madya di Pusat Kajian Bahasa Arab dan Tamadun Islam, Fakulti Pengajian Islam, Universiti Kebangsaan Malaysia. Beliau mengkhusus dalam bidang Linguistik Arab, Kurikulum Pengajaran dan Pentaksiran Bahasa Arab.
4. FIRUZ AKHTAR MOHAMAD BOHARI, PhD, Pensyarah Kanan di Pusat Kajian Bahasa Arab dan Tamadun Islam, Fakulti Pengajian Islam, Universiti Kebangsaan Malaysia. Beliau mengkhusus dalam bidang Sastera Bandingan (Arab-Parsi-Melayu), Sastera Kembara dan Sastera Islami.
5. MAHERAM AHMAD, PhD, Pensyarah Kanan di Pusat Kajian Bahasa Arab dan Tamadun Islam, Fakulti Pengajian Islam, Universiti Kebangsaan Malaysia. Beliau mengkhusus dalam bidang Terjemahan sastera dan Kritikan Terjemahan.

6. ZAMRI ARIFIN, PhD, Profesor Madya di Pusat Kajian Bahasa Arab dan Tamadun Islam, Fakulti Pengajian Islam, Universiti Kebangsaan Malaysia. Beliau mengkhusus dalam bidang Kesusasteraan Arab (Abbasi dan Andalus).
7. MD NOR ABDULLAH, PhD, Pensyarah Kanan di Pusat Kajian Bahasa Arab dan Tamadun Islam, Fakulti Pengajian Islam, Universiti Kebangsaan Malaysia. Beliau mengkhusus dalam bidang Balaghah Arab dan Kritikan Sastera Arab.
8. HAKIM ZAINAL, M.A, Pensyarah Kanan di Pusat Kajian Bahasa Arab dan Tamadun Islam, Fakulti Pengajian Islam, Universiti Kebangsaan Malaysia. Beliau mengkhusus dalam bidang Linguistik dan Tatabahasa Arab
9. MOHAMAD AZWAN KAMARUDIN, M.A. Guru Bahasa Arab di Unit Bahasa Arab, Fakulti Pengajian Islam, Universiti Kebangsaan Malaysia. Beliau mengkhusus dalam bidang Bahasa Arab dan Terjemahan Arab-Melayu-Arab.
10. AMIN AL-HADI AB HADI, M.A. Alumni Program Pengajian Arab dan Tamadun Islam, Fakulti Pengajian Islam, Universiti Kebangsaan Malaysia.
11. INTAN NOR SYAHIRA AHMAD, Pelajar Sarjana Program Pengajian Arab dan Tamadun Islam, Fakulti Pengajian Islam, Universiti Kebangsaan Malaysia.
12. IQBAL HAMDAN, M.A. Alumni Program Pengajian Arab dan Tamadun Islam, Fakulti Pengajian Islam, Universiti Kebangsaan Malaysia
13. IZZATUL LIYANA ABDULLAH, Alumni Program Pengajian Arab dan Tamadun Islam, Fakulti Pengajian Islam, Universiti Kebangsaan Malaysia.
14. MOHD TAUFIK ARIFFIN, Pelajar Sarjana Program Pengajian Arab dan Tamadun Islam, Fakulti Pengajian Islam, Universiti Kebangsaan Malaysia
15. NORLIZA OTHMAN, M.A. Alumni Program Pengajian Arab dan Tamadun Islam, Fakulti Pengajian Islam, Universiti Kebangsaan Malaysia

16. NUR AFIQAH ATHIRAH MOHD RUSHDI, Calon Doktor Falsafah Program Pengajian Arab dan Tamadun Islam, Fakulti Pengajian Islam, Universiti Kebangsaan Malaysia
17. NUR ASYIQIN ZOHKARNAIN, Calon Doktor Falsafah Program Pengajian Arab dan Tamadun Islam, Fakulti Pengajian Islam, Universiti Kebangsaan Malaysia
18. NUR SHAHIRAH MOHD NORLI, Pelajar Sarjana Program Pengajian Arab dan Tamadun Islam, Fakulti Pengajian Islam, Universiti Kebangsaan Malaysia
19. NUR SHAIDATUL AKMA MAT SALLEH, Alumni Program Pengajian Arab dan Tamadun Islam, Fakulti Pengajian Islam, Universiti Kebangsaan Malaysia.
20. NURUL IZZATI MD ZAIDI, Pelajar Sarjana Program Pengajian Arab dan Tamadun Islam, Fakulti Pengajian Islam, Universiti Kebangsaan Malaysia
21. NURUL NADHIRAH ROSLI, M.A, Alumni Program Pengajian Arab dan Tamadun Islam, Fakulti Pengajian Islam, Universiti Kebangsaan Malaysia. Beliau mengkhusus dalam bidang Bahasa Arab dan Terjemahan Arab-Melayu.
22. SHAFIKAH KAMARUDIN, Alumni Program Pengajian Arab dan Tamadun Islam, Fakulti Pengajian Islam, Universiti Kebangsaan Malaysia.

..... *Kandungan*

<i>Senarai Penyumbang</i>		v
<i>Senarai Jadual</i>		xi
<i>Senarai Rajah</i>		xv
<i>Prakata</i>		xvii
Bab Satu	Terjemahan sebagai Komunikasi antara Budaya <i>Maheran Ahmad</i>	1
Bab Dua	Kesantunan Bahasa dalam Animasi Upin & Ipin <i>Subaila Zailani @ Hj Ahmad, Shafikah Kamarudin</i>	19
Bab Tiga	Penterjemahan Unsur Budaya dalam Animasi Upin & Ipin <i>Subaila Zailani @ Hj Ahmad, Izzatul Liyana Abdullah</i>	33
Bab Empat	Strategi Terjemahan Konsep <i>al-Maf'ul al-Mutlaq</i> dalam al-Quran <i>Mohamad Azwan Kamarudin, Iqbal Hamdan & Hakim Zainal</i>	57
Bab Lima	Terjemahan Partikel <i>Jarr 'Ala</i> dalam Sahih Al-Bukhari <i>Hakim Zainal, Amin Al-Hadi Ab Hadi & Nur Shabirah Mohd Norli</i>	75

Bab Enam	Korelasi antara bahasa Arab dengan <i>Fjaz al-Quran</i> <i>Intan Nor Syahira Ahmad, Md Nor Abdullah</i>	101
Bab Tujuh	Amalan <i>Lughatul Fasl</i> di Bilik Darjah <i>Lily Hanefarezan Asbulah, Nur Afiqah Mohamad Haluwi, Nur Afiqah Athirah Mohd Rushdi</i>	111
Bab Lapan	Aspek Motivasi & Pengetahuan Kosa Kata dalam Penguasaan bahasa Arab di Institut Pengajian Tinggi <i>Lily Hanefarezan Asbulah, Nur Afiqah Athirah Mohd Rushdi</i>	135
Bab Sembilan	Pendidikan Agama dan Cabaran Mengajar di Sekolah Juvana <i>Suhaila Zailani @ Hj Ahmad, Mohd Taufik Ariffin</i>	149
Bab Sepuluh	Ujian Kecekapan Berkomputer bahasa Arab (CBAT): Rubrik Penilaian Bertutur berasaskan CEFR dan ACTFL <i>Kaseh Abu Bakar & Nur Shaidatul Akma Mat Salleh</i>	163
Bab Sebelas	Adat dan Budaya Masyarakat Mesir dalam Penulisan Ahmad Amin <i>Amin Al-Hadi Ab Hadi, Norliza Othman, Nur Shahirah Mohd Norli, Nurul Izzati Md Zaidi, Nurul Nadhirah Rosli, Zamri Arifin</i>	175
Bab Dua Belas	Persepektif Sayyid Qutb terhadap Institusi Kegerejaan dalam Travelog <i>Amrika Allati Ra'aytu</i> <i>Nur Asyiqin Zohkarnain & Firuz Akhtar Lubis</i>	187
<i>Rujukan</i>		197
<i>Indeks</i>		225

.....*Senarai Jadual*.....

Jadual 2.1	Nama Peribadi dalam Animasi Upin & Ipin	25
Jadual 2.2	Kata Ganti Nama Diri dalam Animasi Upin & Ipin	26
Jadual 2.3	Kata Panggilan Kekeluargaan dalam Animasi Upin & Ipin	28
Jadual 2.4	Kata Sapaan dalam Animasi Upin & Ipin	29
Jadual 2.5	Gelaran dalam Animasi Upin & Ipin	30
Jadual 3.1	Padanan Kata Sapaan dalam Animasi Upin & Ipin	41
Jadual 3.2	Padanan Makna Perkataan “minta maaf”	43
Jadual 3.3	Padanan Makna Perkataan “Assalamualaikum” dan “Alhamdulillah”	44
Jadual 3.4	Padanan Makna Perkataan “terima kasih”	45
Jadual 3.5	Padanan Makna Perkataan “kapten” dan “laksamana”	46
Jadual 3.6	Padanan Makna Perkataan “sawi”	47
Jadual 3.7	Padanan Makna Perkataan “siput”	48
Jadual 3.8	Padanan Makna Perkataan “cacing”	49
Jadual 3.9	Padanan Makna Perkataan “Rambutan”	50
Jadual 3.10	Padanan Makna Perkataan “Ubi kayu”	51
Jadual 3.11	Padanan Makna Perkataan “lemang”	52
Jadual 3.12	Padanan Makna Perkataan “ketupat”	53
Jadual 3.13	Padanan Makna Perkataan “Rendang”	54

Jadual 4.1	Bilangan Contoh Gaya dan Strategi Terjemahan <i>al-Maf'ul al-Mutlaq</i> berfungsi Menegaskan Makna Perbuatan	73
Jadual 4.2	Bilangan Contoh Gaya dan Strategi Terjemahan <i>al-Maf'ul al-Mutlaq</i> berfungsi Menerangkan Jenis Perbuatan	73
Jadual 4.3	Bilangan Contoh Gaya dan Strategi Terjemahan <i>al-Maf'ul al-Mutlaq</i> berfungsi Menerangkan Bilangan Kata Perbuatan	74
Jadual 5.1	Fungsi Partikel <i>jarr 'ala</i> menurut Ibn Hisham al-Ansari (1967)	79
Jadual 5.2	Fungsi Partikel <i>jarr 'ala</i> menurut Hasan (1978)	79
Jadual 5.3	Fungsi Partikel <i>jarr 'ala</i> dalam Surah al-Sajdah berserta Makana dan Fungsinya	83
Jadual 5.4	Partikel <i>jarr 'ala</i> dalam <i>al-Muwatta'</i> berserta Makana dan Fungsinya	84
Jadual 5.5	Partikel <i>jarr 'ala</i> dalam Sahih al-Bukhari dan Sahih Muslim beserta Makna dan Fungsinya	85
Jadual 5.6	Partikel <i>jarr 'ala</i> dalam <i>Kitab al-Jihad wa al-siyar</i> beserta Makna dan Fungsinya	86
Jadual 6.1	Pengertian tentang Lafaz ' <i>Ajaza</i>	103
Jadual 7.1	Jenis-Jenis <i>Lughatul Fasl</i> dan Contoh	116
Jadual 7.2	Min, Sisihan Piawai dan Interpretasi Jenis <i>lughatul fasl</i> (Ucapan Salam dan Selamat)	121
Jadual 7.3	Min, Sisihan Piawai dan Interpretasi Jenis <i>lughatul fasl</i> (Ungkapan Mudah Harian)	123
Jadual 7.4	Min, Sisihan Piawai dan Interpretasi Jenis <i>lughatul fasl</i> (Pujian dan Peneguhan)	125
Jadual 7.5	Min, Sisihan Piawai dan Interpretasi Jenis <i>lughatul fasl</i> (Arahan dan Suruhan)	126
Jadual 7.6	Min, Sisihan Piawai dan Interpretasi Jenis <i>lughatul fasl</i> (Larangan)	127
Jadual 7.7	Min, Sisihan Piawai dan Interpretasi Jenis <i>lughatul fasl</i> (Penyoal dan Ungkapan)	129

Jadual 7.8	Min, Sisihan Piawai dan Interpretasi Jenis <i>lughatul fasl</i> (Membetulkan Kesilapan)	130
Jadual 7.9	Tahap Amalan Penggunaan <i>lughatul fasl</i> di Maahad Muhammadi Tumpat mengikut Jenis	131
Jadual 8.1	Peratusan, Kekerapan, Min, Sisihan Piawai dan Interpretasi Motivasi Intrinsik	143
Jadual 8.2	Peratusan, Kekerapan, Min, Sisihan Piawai dan Interpretasi Motivasi Ekstrinsik	144
Jadual 8.3	Pengetahuan Kosa Kata Reseptif berdasarkan Skor Pencapaian Ujian Kosa Kata Reseptif Bahasa Arab	146
Jadual 8.4	Pengetahuan Kosa Kata Produktif berdasarkan Skor Pencapaian Ujian Kosa Kata Reseptif Bahasa Arab	147
Jadual 9.1	Kurikulum Bahasa Arab KAFA Tahun 1, 2 dan 3 (Tahap 1)	155
Jadual 9.2	Kurikulum Bahasa Arab KAFA Tahun 4, 5 dan 6 (Tahap 2)	155
Jadual 10.1	Rumusan Perbandingan antara Rubrik Penilaian Bertutur CBAT 1.0 dan 2.0	171
Jadual 10.2	Isu dan Cadangan Terhadap Rubrik Penilaian CBAT 1.0 berbanding Rubrik Penilaian Bertutur CBAT 2.0	172

..... *Senarai Rajah*

Rajah 12.1	Kompenan dalam Teori Pengecualian	190
------------	-----------------------------------	-----

..... *Prakata*

Syukur ke hadrat Allah S.W.T kerana dengan izin-Nya, buku ini dapat diterbitkan. Buku *Landskap Bahasa dan Sastera Arab-Melayu* ini merupakan kompilasi daripada penulisan bab dalam buku daripada barisan pensyarah akademik di Pusat Kajian Bahasa Arab dan Tamadun Islam, Fakulti Pengajian Islam, Universiti Kebangsaan Malaysia. Buku ini memfokuskan kepada hubungan dan pengaruh bahasa Arab dan bahasa Melayu dalam konteks bahasa dan sastera. Peranan terjemahan tidak dapat dinafikan dalam memahami dan berkomunikasi antara bahasa Arab dan bahasa Melayu. Perkara ini membolehkan individu daripada latar belakang yang berbeza berinteraksi, berkongsi pengetahuan dan memahami budaya satu sama lain.

Buku ini mengandungi 12 bab yang meliputi penjelasan mengenai beberapa aspek penting yang diketengahkan seperti peranan terjemahan, kesantunan bahasa, terjemahan Arab-Melayu, *balaghah* pembelajaran kosa kata bahasa Arab, sastera Arab, adat dan budaya. Tidak ketinggalan, aspek psikologi dalam pembelajaran bahasa Arab turut dikupas dalam buku ini. Semoga penerbitan buku ini dapat memberi maklumat yang bernilai berkaitan dengan isu dan trend perkembangan bahasa Arab pada masa kini di Malaysia, khususnya kepada pensyarah, guru, pelajar serta pencinta bahasa Arab yang berminat ingin mengetahui gambaran umum dalam konteks bahasa dan sastera Arab di Malaysia.

Kesempatan ini, pihak kami ingin merakamkan jutaan terima kasih kepada semua pihak yang terlibat dengan penulisan dan penerbitan buku ini. Terima kasih juga tidak terhingga kepada pihak Fakulti Pengajian Islam atas pemberian dana penerbitan buku ini. Tidak dilupakan kepada rakan-rakan

akademik di Pusat Kajian Bahasa Arab dan Tamadun Islam, Fakulti Pengajian Islam yang telah memberikan bantuan, kerjasama, sokongan serta semangat dalam menyiapkan buku ini. Semoga penerbitan buku ini bersama Penerbit UTHM dapat menyumbang kepada penyebaran ilmu yang lebih meluas. Semoga Allah memberkati penulisan ini dan menjadikannya sebagai salah satu perkongsian ilmu yang bermanfaat.

***Suhaila Zailani @ Hj Ahmad
Lily Hanefarezan Asbulah
Kaseh Abu Bakar***

Bab Satu

Terjemahan sebagai Komunikasi antara Budaya

Maheram Ahmad

PENGENALAN

Terjemahan merupakan satu aktiviti penting untuk menyebarkan ilmu pengetahuan daripada bahasa sumber ke bahasa sasaran. Menerusi aktiviti ini, pembaca sasaran boleh mengetahui dan menikmati ilmu pengetahuan daripada bahasa asing. Di samping itu, pembaca boleh mengetahui budaya asing atau budaya sumber melalui aktiviti penterjemahan tersebut. Hal ini demikian kerana berdasarkan takrif yang dikemukakan oleh Toury (1978), penterjemahan merupakan kegiatan yang tidak dapat tidak melibatkan dua bahasa dan dua budaya yang berbeza. *Kamus Dewan Edisi Ketiga* (2002) mendefinisikan terjemahan sebagai 1) hasil daripada menterjemahkan, yang (telah) diterjemahkan, 2) cara (gaya, kaedah) menterjemah, manakala penterjemahan pula ditakrifkan sebagai perihal (kerja, usaha, dsb) menterjemahkan. Menterjemahkan pula ialah memindahkan (karangan dll) daripada suatu bahasa kepada bahasa yang lain, mengalihbahasakan.

Cafford (1965) misalnya, mendefinisikan penterjemahan sebagai penggantian bahan teks dalam satu bahasa (BS) dengan bahan teks yang sepadan dalam bahasa lain (BT). Walaupun takrif ini tidak dipersetujui oleh semua orang, tetapi Catford dengan pendekatan strukturalnya telah menyedarkan kita bahawa dua bahasa yang terlibat iaitu bahasa sumber dan bahasa sasaran ini selalu mempunyai hubungan timbal balik walaupun hubungan itu tidak

Bab Dua

Kesantunan Bahasa dalam Animasi Upin & Ipin

Suhaila Zailani @ Hj. Ahmad, Shafikah Kamarudin

PENGENALAN

Kesantunan bahasa secara umum merujuk kepada penggunaan bahasa yang baik, sopan, beradab, memancarkan peribadi mulia dan menunjukkan penghormatan kepada pihak yang menjadi teman bicaranya. Kata ‘santun’ dalam Kamus Dewan bermaksud halus (budi bahasa atau budi pekerti), beradab, sopan. Kata ‘kesantunan’ berkait rapat dengan sifat kehalusan budi bahasa atau budi pekerti dan kesopanan. Kesantunan bahasa diukur berdasarkan kepatuhan pengguna bahasa kepada peraturan yang terdapat dalam bahasa sesuatu masyarakat. Sebahagian peraturan itu bersifat sejagat seperti penggunaan panggilan hormat, kata sapaan kekeluargaan dan ungkapan bertatasusila. Sebahagian peraturan pula bersifat khusus bagi sesuatu masyarakat atau bangsa, antaranya: bentuk panggilan kehormat menurut sistem susun lapis masyarakat, protokol dalam pentadbiran, adat istiadat dan sistem kekeluargaan dalam masyarakat.

Oleh itu, penggunaan bahasa masyarakat seharian terikat dengan sistem panggilan yang ditetapkan berdasarkan peraturan sosiolinguistik kerana penggunaan bentuk panggilan “akan membayangkan kekurangan asuhan yang baik dan akan dianggap sebagai satu penghinaan oleh orang yang dilawan bercakap atau sebagai biadab atau kurang ajar” (Nik Safiah, 1981). Sosiolinguistik lebih kepada mengkaji aspek linguistik yang melibatkan

Bab Tiga

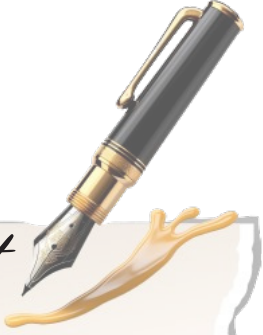
Penterjemahan Unsur Budaya dalam Animasi Upin & Ipin

Suhaila Zailani @ Hj. Ahmad, Izzatul Liyana Abdullah

PENGENALAN

Budaya atau kebudayaan berasal dari bahasa Sanskrit iaitu ‘buddhayaḥ’. Dalam bahasa Inggeris pula kebudayaan disebut sebagai *culture*, yang berasal dari Latin iaitu *Colere*, yang membawa maksud ‘mengerjakan’ atau dengan lebih jelas bermaksud ‘bertani’. Menurut House (2009), perkataan budaya *culture* merujuk nilai dan resam yang dikongsi bersama dan bertindak menjadi garis panduan mental untuk mengorientasikan pemikiran dan kelakuan manusia. Memang tidak dapat dinafikan bahawa pelbagai nilai, kepercayaan dan kelakuan boleh ditemui dalam mana-mana kumpulan manusia, namun cara kebiasaan dan pandangan budaya berbeza didukung oleh bahasa yang dizahirkan apabila bahasa itu disampaikan kepada orang lain. Jika komunikasi selalu berlaku dalam kumpulan sosial tertentu, komunikasi itu boleh dijadikan perwakilan budaya dalam pemikiran ahli kumpulan berkenaan.

Bahasa dan budaya saling berhubung dan mempunyai kaitan yang amat rapat sebagaimana pandangan Vermeer (1986), “bahasa merupakan sebahagian dari budaya” (*Language is a part of a culture*). Budaya memainkan peranan yang sangat penting dalam kehidupan manusia malah menunjukkan identiti sesebuah masyarakat yang melambangkan bangsa dan agama mereka. Sebagai contoh, masyarakat Malaysia mempunyai budaya yang berbeza-beza kerana masyarakatnya terdiri daripada pelbagai bangsa; Melayu, Cina dan India. Hal

Bab Empat

Strategi Terjemahan Konsep *al-Maf'ul al-Mutlaq* dalam al-Quran

Mohamad Azwan Kamarudin, Iqbal Hamdan & Hakim Zainal

PENGENALAN

Terjemahan al-Quran dalam bahasa Melayu adalah penting bagi penutur bahasa Melayu untuk memahami mesej yang terkandung dalam al-Quran. Teks terjemahan tersebut seharusnya memberi kesan kepada pemahaman pembaca terhadap mesej al-Quran. Tahap pemahaman pembaca teks terjemahan secara signifikannya sudah tentu dipengaruhi oleh struktur sintaksis yang terkandung dalam teks sasaran yang menjadi rujukan mereka (Mohammad Seman & Muhammad Hishamuddin 2019). Oleh itu, teks terjemahan al-Quran sewajarnya mengambil kira dan mempertimbangkan aspek sintaksis bahasa sumbernya agar makna yang sebenar dapat dihayati oleh pembaca dengan tepat dan berkesan. Perbincangan ini diharap mampu membantu pelajar bahasa Arab meneliti strategi penterjemahan *al-maf'ul al-mutlaq* serta membantu pembaca terjemahan al-Quran menghayati makna nahu gaya bahasa al-Quran yang menjadi antara medium pilihan ke arah menghayati makna ayat-ayat suci al-Quran al-Karim.

Bab ini membincangkan ayat-ayat suci al-Quran yang mengandungi *al-maf'ul al-mutlaq* jenis penegas perbuatan, penerang jenis perbuatan dan penerang bilangan perbuatan di samping menganalisis strategi terjemahan tiga teks terjemahan al-Quran berbahasa Melayu dalam menyampaikan makna *al-maf'ul al-mutlaq* yang terdapat dalam ayat suci al-Quran. Bab ini

Bab Lima

Terjemahan Partikel *Jarr 'Ala* dalam Sahih Al-Bukhari

Hakim Zainal, Amin Al-Hadi & Nur Shahirah Mohd Norli

PENGENALAN

Terjemahan merupakan salah satu disiplin ilmu yang penting bagi mengembangkan ilmu pengetahuan dalam masyarakat. Menurut Newmark (1981), terjemahan merupakan suatu kemahiran atau kesenian yang melibatkan penggantian mesej atau pernyataan bertulis dalam satu bahasa dengan mesej atau pernyataan yang sama dalam bahasa lain. Larson (1989) pula mendefinisikan terjemahan sebagai pengungkapan semula makna yang sama menggunakan leksikon dan struktur gramatikal yang sesuai dalam bahasa sasaran dan konteks budaya. Menurut Bell (1991), terjemahan merupakan proses atau hasil penukaran maklumat daripada satu bahasa kepada bahasa lain yang bertujuan untuk menghasilkan semula ciri-ciri tatabahasa dan leksikal bahasa sumber asal dengan setepat mungkin dengan mencari persamaan dalam bahasa sasaran serta mengekalkan semua maklumat yang terkandung dalam teks asal. Muhammad Hasyim (2015) pula mentakrifkan terjemahan sebagai kegiatan mengalihkan makna berdasarkan konteksnya daripada pengirim kepada penerima yang menjadikan komunikasi efektif dan tujuan utama terjemahan adalah memberikan kefahaman kepada penerima. Secara umumnya, terjemahan bukan sahaja melibatkan perpindahan maklumat daripada satu bahasa kepada bahasa yang lain, bahkan turut mengekalkan unsur-unsur linguistik yang terdapat pada teks asal.

Bab Enam

Korelasi antara Bahasa Arab dengan *I'jaz al-Quran*

Intan Nor Syahira Ahmad, Md Nor Abdullah

PENGENALAN

Konsep kemukjizatan (*ījaz*) al-Quran dapat dirungkai dengan memahami istilah dan sejarah perkembangannya. Bermula dengan usaha mentafsirkan ayat-ayat cabaran dalam al-Quran sehingga tercetusnya beberapa aspek yang diperhatikan dalam kajian kemukjizatan al-Quran. Walaupun kemunculan kajian *ījaz* ini pada awalnya dikaji daripada sudut bahasa sahaja, namun perkara ini semakin luas dibincangkan bersama beberapa ilmu yang lain. Antaranya melibatkan ayat-ayat al-Quran yang mengemukakan tentang ilmu berkaitan fakta-fakta sains (*ilmi*), perundangan dan perkara-perkara ghaib namun, aspek yang paling penting dalam kemukjizatan al-Quran adalah kehebatan dari sudut bahasanya (Siti Sarah Izham 2013).

Medan *ījaz* al-Qur'an ini telah dibahasakan oleh cendekiawan Islam dari dahulu sehingga sekarang. Sejarah membuktikan bahawa ramai dalam kalangan mereka telah mengkaji dan merungkai *ījaz* al-Qur'an sama ada dari sudut ilmu, syariat, bahasa, angka dan sebagainya. Allah SWT sendiri telah menyebut tentang kehebatan al-Qur'an sebagai mana yang dapat difahami daripada firman-Nya (17:88):

Bab Tujuh

Amalan Lughatul Fasl di Bilik Darjah

*Lily Hanafarezan Asbullah, Nur Afiqah Mohamad Haluwi,
Nur Afiqah Athirah Mohd Rushdi*

PENGENALAN

Pendidikan Bahasa Arab bagi sekolah-sekolah Malaysia telah dibahagikan kepada dua iaitu Bahasa Arab Tinggi dan Bahasa Arab Komunikasi. Bahasa Arab Tinggi digunakan untuk sekolah agama manakala Bahasa Arab Komunikasi digunakan untuk sekolah harian. Walaupun bahasa Arab sudah lama wujud di Malaysia, namun pencapaian pelajar dalam subjek ini masih mendukacitakan (Chee Pee, 1991). Konteks kajian ini menumpukan pencapaian pelajar dalam mata pelajaran Bahasa Arab Komunikasi. Hal ini dikatakan demikian kerana kajian ini dijalankan di sebuah sekolah agama iaitu Maahad Muhammadi Tumpat yang tertumpu kepada penggunaan bahasa Arab mudah harian yang digunakan dalam proses pengajaran dan pembelajaran di dalam bilik darjah. Rata-rata kajian yang dijalankan mendapati pengajaran dan pembelajaran bahasa Arab di Malaysia masih belum mampu mencapai matlamat dan objektif yang sebenar (Kamarulzaman Abdul Ghani et al, 2002).

Penguasaan kemahiran bertutur dalam kalangan pelajar merupakan salah satu daripada matlamat pengajaran bahasa Arab di Malaysia. Menurut Masyitoh & Kaseh (2018), definisi kemahiran bertutur ialah kebolehan seseorang pelajar untuk berkomunikasi, meluahkan pendapat, perasaan dan idea yang kreatif secara lisan dengan sebutan serta intonasi yang betul. Kemahiran bertutur bahasa Arab seseorang pelajar dapat dilihat apabila berkebolehan

Bab Lapan

Aspek Motivasi dan Pengetahuan Kosa Kata dalam Penguasaan bahasa Arab di Institut Pengajian Tinggi

Lily Hanafarezan Asbulah, Nur Afiqah Athirah Mohd Rushdi

PENGENALAN

Bahasa Arab merupakan salah satu bahasa utama dunia dengan menganggarkan mempunyai lebih 422 juta penutur di seluruh dunia (Ku Fatahiyah, Awatif & Hairun Najwah 2014). Dalam penelitian sejarah, bahasa Arab telah lama meninggalkan kesan kepada tamadun Melayu sehingga menjadi sebahagian daripada identiti Islam Melayu. Walaupun menghadapi cabaran semasa yang terus-menerus bagi melemahkan status bahasa Arab dalam globalisasi dan hegemoni budaya semasa, namun kadar dan minat orang Melayu yang berterusan dalam mempelajari bahasa Arab adalah bukti bahawa bahasa Arab adalah bahasa yang hidup (Majdi & Akmal Khuzairi 2018).

Di Malaysia, bahasa Arab bukan sahaja dipelajari oleh pelajar pada peringkat sekolah rendah dan menengah sahaja, bahkan juga menjadi begitu terkenal di Institut Pengajian Tinggi (IPT). Pada peringkat sekolah yang beraliran agama, bahasa Arab menjadi salah satu mata pelajaran wajib dipelajari dengan menggunakan pendekatannya yang tersendiri. Manakala bagi sekolah bukan beraliran agama atau Institut Pengajian Tinggi Awam (IPTA) dan Institut Pengajian Tinggi Swasta (IPTS), pendekatan yang berlainan digunakan seperti bahasa Arab sebagai bahasa asing (Azman 2013). Ini sejajar dengan Akta Pendidikan 1996 yang mengklasifikasikan bahasa Arab diwartakan sebagai bahasa asing setaraf dengan bahasa Jepun, Jerman atau Perancis yang

Bab Sembilan

Pendidikan Agama dan Cabaran Mengajar di Sekolah Juvana

Suhaila Zailani @ Hj Ahmad, Mohd Taufik Ariffin

PENGENALAN

Pendidikan sangat penting dalam era globalisasi pada masa kini. Semua bidang pekerjaan memerlukan pendidikan yang sewajarnya. Oleh itu, pendidikan perlu disediakan kepada semua lapisan masyarakat bukan sahaja tertumpu kepada pelajar yang sedang berada di bangku sekolah malahan terdapat beberapa negara di dunia ini yang menyediakan kemudahan pendidikan dalam penjara (Alimuddin, 2012). Malaysia juga salah sebuah negara yang turut memberi peluang kepada pesalah juvana dan banduan muda mendapat pendidikan yang sewajarnya. Perkembangan sistem pendidikan negara banyak melalui proses penambahbaikan demi membangun modal insan yang cemerlang untuk kepentingan rohani, jasmani, intelektual dan tidak ketinggalan dari sudut sahsiah diri.

Salah satu program pemulihan yang disediakan oleh Jabatan Penjara Malaysia kepada pesalah juvana adalah pendidikan melalui sistem persekolahan dengan kerjasama Kementerian Pelajaran Malaysia. Institusi khas buat juvana yang pertama telah ditubuhkan pada tahun 1948 iaitu sebuah institusi pemulihan belia, di Penjara Muar Johor dengan nama Sekolah Pemulihan Lanjutan. Institusi ini telah dipindahkan ke Telok Mas, Melaka pada tahun 1950 yang telah dirasmikan oleh Pesuruhjaya Tinggi British di Malaya iaitu Sir Henry Gurney pada 19 Julai 1950 dan dinamakan sebagai Sekolah Henry Gurney bersempena nama beliau (Muzium Penjara 2014).

Bab Sepuluh

Ujian Kecekapan Berkomputer bahasa Arab (CBAT): Rubrik Penilaian Bertutur berasaskan CEFR dan ACTFL

Kaseh Abu Bakar & Nur Shaidatul Akma Mat Salleh

PENGENALAN

Rubrik merupakan satu alat pentaksiran yang memandu suatu penilaian dilakukan dengan tepat. Berdasarkan deskripsi penskoran yang ditetapkan, rubrik menjadi panduan pentaksiran yang autentik dalam memberi skor dan menentukan kualiti jawapan. Perkara ini kerana sifat rubrik yang memiliki kriteria deskriptif yang tersusun dalam satu pemeringkatan tahap pencapaian yang dikenal pasti dapat menjadi panduan yang jelas untuk memberi skor dan menentukan tahap. Rubrik amat penting dalam memberikan peluang sama rata kepada pelajar terhadap penilaian pencapaian mereka terhadap suatu tugas atau hasil kerja. Menurut Azmanirah et al. (2019), Jabatan Pendidikan Politeknik dan Kolej Komuniti (2020), Reddy (2011) dan Surayah, Aminah & Othman (2014), rubrik merupakan satu alat pentaksiran yang mampu memerihalkan perbezaan tahap pencapaian yang berbentuk kualitatif kepada bentuk kuantitatif. Tambahan pula, pentaksiran yang bersifat subjektif sangat cenderung kepada berlakunya bias. Oleh itu, rubrik sangat membantu dalam mengatasi isu bias seterusnya memberikan penilaian yang tepat dan sama rata serta memastikan konsistensi penilaian antara pemeriksa.

Dalam pentaksiran dan pengujian bahasa, rubrik ialah alat penting untuk menilai kemahiran bertutur kerana menyediakan cara yang terstruktur dan sistematik untuk mentaksir dan mengukur prestasi seorang penutur. Hal

Bab Sebelas

Adat dan Budaya Masyarakat Mesir dalam Penulisan Ahmad Amin

*Amin Al-Hadi Ab Hadi, Norliza Othman, Nur Shahirah Mohd Norli,
Nurul Izzati Md Zaini, Nurul Nadhirah Rosli, Zamri Ariffin*

PENGENALAN

Ahmad Amin (1886-1954) merupakan salah seorang ahli intelektual Mesir yang terkenal. Beliau merupakan sarjana lulusan Universiti al-Azhar, Mesir. Selepas tamat belajar peringkat Ijazah Pertama, beliau bekerja sebagai hakim dan kemudian sebagai guru di Sekolah Kehakiman Syariah. Selepas itu, beliau dilantik sebagai Profesor dalam bidang Kritikan Sastera di salah sebuah universiti terkenal di Mesir dan seterusnya dilantik menjadi sebagai dekan fakulti di universiti tersebut. Ahmad Amin juga terkenal sebagai penulis yang prolific yang pernah menulis artikel mingguan dalam majalah *al-Risālah* dan beliau juga mengetuai ketua editor majalah *al-Thaqafah* yang diterbitkan oleh Jawatankuasa Pengarang, Terjemahan dan Penerbitan dan beliau juga berkhidmat sebagai pengerusi. Ahmad Amin dipilih sebagai ahli akademi bahasa Arab di Mesir, Iraq dan Syria. Beliau menerbitkan beberapa buah buku antaranya ialah *Fajr al-Islam*, *Duha al-Islam*, *Zuhr al-Islam*, dan *Harun al-Rashid*.

Selain itu, Ahmad Amin juga menghasilkan sebuah buku bertajuk *Qamss al-Adat wa al-Taqalid wa al-Ta'abir al-Misriyyah*. Buku ini memberikan rujukan yang sangat diperlukan untuk sesiapa sahaja yang berminat untuk mendalami budaya, sejarah, masyarakat dan bahasa di Mesir. Beliau mengumpulkan sejumlah besar adat dan tradisi Mesir dari segi makanan, pakaian, minuman,

Bab Dua Belas

Perspektif Sayyid Qutb terhadap Institusi Kegerejaan dalam Travelog *Amrika Allati Ra'aytu*

Nur Asyiqin Zohkarnain & Firuz-Akhtar Lubis

PENGENALAN

Travelog ditakrifkan sebagai catatan yang ditulis oleh pengembara yang merekodkan pengamatan mereka terhadap persekitaran sosial (Mohd Fadhli et al. 2021). Setiap pengembara mempunyai perspektif masing-masing apabila mencatatkan perihal kemasyarakatan dalam travelognya. Antara perspektif popular yang dibahaskan termasuk kebudayaan dan keagamaan. Perspektif terhadap keagamaan sering kali dibincangkan oleh pengembara Arab pada abad ke-20. Namun perspektif tersebut bergantung kepada latar belakang setiap pengembara sama ada ingin menonjolkan dari sudut yang positif mahupun negatif. Perspektif ini kebiasaannya dipengaruhi oleh persekitaran sosial pengarang (Kurnia et al. 2021).

Begitu juga Sayyid Qutb yang merupakan pengembara arab moden abad ke-20 dan telah mencatatkan pengalamannya terhadap masyarakat di Amerika Syarikat dalam travelognya. Uniknyanya apabila membahaskan institusi kegerejaan, beliau banyak menggambarkan perspektif yang negatif dalam travelognya yang bertajuk *Amrika Allati Ra'aytu* (Firuz Akhtar Lubis & Nur Asyiqin 2023).

Secara umumnya, perspektif negatif mengenai institusi kegerejaan dalam travelognya terbahagi kepada dua kategori iaitu perspektif negatif terhadap

..... Rujukan

- ‘Abd al-Majid Sayyid Ahmad Mansur, Muhammad bin ‘Abd al-Muhsin al-Tuwayjiriyy & Isma‘il Muhammad al-Faqiyy. 2004. *‘Ilm al-Nafs al-Tarbawiyy*. Riyad: Maktabah al-Abikan.
- ‘Iwaḍ, Nadiyah. 2022. Huruf al-ma‘ani wa tawjihuha fi al-ahadith al-waridah fi Muwatta’, al-Imam Malik “Dirasah nahwiyyah tatbiqiyah ‘ala huruf al-jarr”. *Hawliyyah Kulliyah al-Lughah al-‘Arabiyyah Banin bi Jirja*, 15, 4897-4949.
- Abdo, Sa‘id Radwan et. al. 2021. Huruf al-jarr wa ma‘aniha fi kitab al-jihad wa al-siyar “dirasah dilaliyah”. *Majallah al-Jami‘ah al-Islamiyah li al-Dirasat al-Insaniyyah*, 30(1), 113-148.
- Abdul Rashid Daing Melebi & Amat Juhari Moain. 2012. *Sosiolinguistik dan Bahasa Melayu*. Bangi: Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Abdul Razif. 2015. *Penguasaan Kosa Kata dalam Kalangan Pelajar Melayu di Peringkat Kolej Universiti*. Thesis Dr. Fal, Universiti Malaya.
- Abdullah Hassan & Ainon Muhammad. 2001. *Teori dan Teknik Terjemahan*. Selangor: PTS Publication & Distributors Sd. Bhd.
- Abdullah, A. & Salih, O. 2017. A CEFR-based Curriculum Design for Tertiary Education Level. *International Journal of Languages’ Education and Teaching*, 5 (3), 12-36.
- Abu Abdullah Hanafi Dollah. 2015. *Kamus al-Khalil al-Islami*. Cetakan pertama. Bandar Baru Bangi: Darul Syakir.

- Abu Zaki Ismail. 2017. *Mukjizat Bilangan Dalam al-Quran: Kajian Perbandingan Antara Bassam Nihad Jarrar Dan 'Abd al-Daim Al-Kahil*. Tesis Ijazah Doktor Falsafah, Akademi Pengajian Islam Universiti Malaya.
- Ahmad Amin. 2010. al-Asyad. *Qamus al-'Adat wa al-Taqalid wa al-Ta'abir al-Misriyyah*. Kaherah: Dar al-Shuruq. Hlm. 47-49.
- Ahmad Amin. 2010. al-Azhar. *Qamus al-'Adat wa al-Taqalid wa al-Ta'abir al-Misriyyah*. Kaherah: Dar al-Shuruq. Hlm. 35-38.
- Ahmad Amin. 2010. al-Ibrah. *Qamus al-'Adat wa al-Taqalid wa al-Ta'abir al-Misriyyah*. Kaherah: Dar al-Shuruq. Hlm. 12-13.
- Ahmad Amin. 2010. al-Istikharah. *Qamus al-'Adat wa al-Taqalid wa al-Ta'abir al-Misriyyah*. Kaherah: Dar al-Shuruq. Hlm. 40-41.
- Ahmad Amin. 2010. *Hayati*. Kaherah: Mu'assasah Hindawi.
- Ahmad Amin. 2010. Muqaddimah. *Qamus al-'Adat wa al-Taqalid wa al-Ta'abir al-Misriyyah*. Kaherah: Dar al-Shuruq. Hlm. 7-10.
- Ahmad Amin. 2010. Uslub al-kitabah. *Qamus al-'Adat wa al-Taqalid wa al-Ta'abir al-Misriyyah*. Kaherah: Dar al-Shuruq. Hlm. 44-45.
- Ahmad Esa, Abdul Rasid Abdul Razzaq & Nazihah Mohd Noor. (2009). *Kesediaan Bakal Pendidik PTV Menerima Penempatan yang Ditetapkan*. Seminar Kebangsaan Pendidikan Teknik dan Vokasional Kali Ke-3 2009. UTM Johor Bahru.
- Ahmad Ismail. 2017. Inovasi, evolusi, leman, ketupat. *Utusan Malaysia*. 14 Julai: 23
- Ahmad Johari, Ab Rahim, Jamaluddin, Nor Salis. 2006. Pengaruh Pengetahuan Agama ke Atas Amalan. *National Student Development Conference (NASDEC)* (hlm. 1 - 8). Skudai: Universiti Teknologi Malaysia.
- Ahmad Mohd. Salleh. 2004. Pendidikan Islam: Falsafah, Sejarah, Dan Kaedah Pengajaran dan Pembelajaran. Shah Alam: Fajar Bakti Sdn. Bhd.

LANDSKAP BAHASA

dan Sastera Arab – Melayu

Syukur ke hadrat Allah SWT kerana dengan izin-Nya, buku ini dapat diterbitkan. Buku Landskap Bahasa dan Sastera Arab-Melayu ini merupakan kompilasi daripada penulisan bab dalam buku daripada barisan pensyarah akademik di Pusat Kajian Bahasa Arab dan Tamadun Islam, Fakulti Pengajian Islam, Universiti Kebangsaan Malaysia. Buku ini memfokuskan kepada hubungan dan pengaruh bahasa Arab dan bahasa Melayu dalam konteks sastera dan linguistik. Peranan terjemahan tidak dapat dinafikan dalam memahami dan berkomunikasi antara bahasa Arab dan bahasa Melayu. Hal ini membolehkan individu daripada latar belakang yang berbeza berinteraksi, berkongsi pengetahuan dan memahami budaya satu sama lain.

Buku ini mengandungi 12 bab yang meliputi penjelasan mengenai beberapa aspek penting yang diketengahkan seperti peranan terjemahan, kesantuan bahasa, terjemahan Arab-Melayu, *balaghah*, pembelajaran kosa kata bahasa Arab, sastera Arab, adat dan budaya. Tidak ketinggalan, aspek psikologi dalam pembelajaran bahasa Arab turut dikupas dalam buku ini. Semoga penerbitan buku ini dapat memberi maklumat yang bernilai berkaitan dengan isu dan trend perkembangan bahasa Arab masa kini di Malaysia, khususnya kepada pensyarah, guru, pelajar serta pencinta bahasa Arab yang berminat ingin mengetahui gambaran umum dalam konteks bahasa dan sastera Arab di Malaysia.

ISBN 978-629-490-026-4

9 786294 900264

Sila imbas kod untuk maklumat lanjut

